

گشاده‌رویی و خوش خلقی در تعامل با دیگران در سیره‌ی پروفیسور کرمانی

زهرا فلاحی

گشاده‌رویی در برخورد با دیگران یکی از ویژگی‌های پیامبران و اولیای الهی است. این خصلت برای همه پسندیده است و آثار و برکات فراوانی برای زندگی فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان دارد. اگر گشاده‌رویی با قصد قربت انجام شود، موجب نورانیت جان و نزدیکی به خداوند است و می‌تواند در مراحل زندگی مؤثر باشد. یکی از چهره‌های موفق دینی در این زمینه، دکتر کرمانی بودند. ایشان فردی بشاش، گشاده رو و بسیار مهربان بود، همین بشاشیت و خوش‌رویی سبب جذب جوانان به او شده بود.

دکتر فقهی‌زاده که از همکاران نزدیک دکتر کرمانی بوده درباره‌ی گشاده‌رویی ایشان می‌گوید:

«دکتر طوبی کرمانی رحمته‌الله بسیار دلسوزانه و مادرانه با دانشجویان خودش برخورد می‌کرد و این دل‌سوزی‌ها و خیرخواهی‌ها البته منحصر به دانشجویان ایشان نبود. ایشان حس بسیار زیبا و مثال‌زدنی از تعامل انسانی صحیح را با همکارانشان هم ایجاد می‌کردند. من هرگز احساس نکردم کمترین سوء تفاهمی بین همکاران دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران در ارتباط با این بانوی دانشمند وجود داشته باشد. در مجموع تعاملاتی که با سرکار خانم دکتر کرمانی داشتم ایشان را به چند ویژگی ممتاز می‌شناسم: جوانب اخلاقی، انسانی، دینی و حرفه‌ای و ادب متعالی در تعامل با همکاران و دانشجویان رعایت می‌شد و از این نظر زبانزد بود. کسی نمی‌تواند این جنبه‌ی بارز شخصیتی را در تعاملات انسانی ایشان با اطرافیان خودش انکار کند». (مصاحبه با دکتر فقهی‌زاده)

ارتباط صمیمی ایشان با دیگران زبانزد بود. در اولین برخورد، افراد شیفته‌ی رفتار صمیمی ایشان می‌شدند و ناخودآگاه ارتباطی قلبی ایجاد می‌شد؛ خصوصاً با قشر جوان رابطه‌ی بسیار خوبی داشتند.

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

«صَنَائِعُ الْمَعْرُوفِ وَ حُسْنُ الْبَشْرِ، يُكْسِبَانِ الْمَحَبَّةَ وَ يُدْخِلَانِ الْجَنَّةَ وَ الْبُخْلُ وَ عَبُوسُ الْوَجْهِ يُبْعِدَانِ مِنَ اللَّهِ وَ يُدْخِلَانِ النَّارَ؛

نیکوکاری و گشاده‌رویی، محبت می‌آورد و به بهشت می‌برد و بخل و ترش‌رویی، انسان را از خدا دور می‌کند و به دوزخ می‌برد» (کافی (ط - الاسلامیه)، ج ۲، ص ۱۰۳، ح ۵).

دکتر کرمانی حتی در شرایط سخت نیز خوش رو و بشاش بودند. یکی از آن موارد، شرکت و فعالیت ایشان در حج واجب بود.

دکتر محمد جواد ابوالقاسمی در خاطراتش می‌گوید: «از خانم دکتر طوبی کرمانی خاطره‌های بسیار شیرینی برای ما باقی مانده است. دوران حج ما او را ام‌المبلغین نام گذاشتیم، چون او واقعاً مانند یک مادر با مخاطبانش برخورد می‌کرد، هر بار که در بعثه همراه خودش زائرانی را می‌آورد این قدر به آن‌ها محبت می‌کرد و با آن‌ها دوستی می‌کرد که همه‌ی آن‌ها مجذوب اخلاق و رفتار دکتر کرمانی می‌شدند. در عین حال که بسیار مهربان بود و همیشه لبخندی بر لبانش بود و مخصوصاً با مخاطبان بسیار مهربان بود، در میدان کار هم بسیار جسور و بسیار جدی و بسیار قوی عمل می‌کرد.

هیچ وقت خاطره‌ی آن سالی را فراموش نمی‌کنم که برگزاری مراسم برائت مشکل شد و قرار شد که در چادرها و در منا برگزار کنند، نماینده‌ی مقام معظم رهبری آیت الله ری شهری خواستند که تمام نیروهای خود را بسیج کنیم و تا آنجایی که ممکن است زائران خارجی را دعوت کنیم که به بعثه بیایند. هیچ وقت فراموش نمی‌کنم حرکت جوش و خروش و تلاش همه‌ی بچه‌ها را و همه‌ی دوستان را. در آن سال بسیاری از بچه‌ها مریض شدند. در آن هوای بسیار گرمی که در عرفات وجود داشت همه تلاش‌های فراوانی کردند. یکی از کسانی که بسیار تلاش می‌کرد سرکار خانم دکتر طوبی کرمانی بود. وقتی دیدم داشت می‌آمد بعد از ظهری بود مستحبات معمولی را دیگر نتوانسته بود انجام دهد، با همان لباس احرام دیدم همراه با یک سری از زائران دارند وارد چادر می‌شوند و وقتی که من آن‌ها را ملاقات کردم حس عجیبی داشت و همین قدر احساس می‌کرد که در این شرایط بسیار سخت محاصره موفق شده تعدادی را به بعثه بیاورد و زائران در آنجا حضور داشته باشند (خاطرات دکتر محمدجواد ابوالقاسمی).

مهربانی و مهربان بودن تأثیر زیادی در آرامش روانی دیگران دارد. با مهربانی کردن به دیگران، مسلماً طرف مقابل که مهربانی دیده، احتمال این که عملی مهربانانه انجام دهد زیاد است. در واقع می‌توان گفت مهربان بودن و مهربانی کردن تأثیر زیادی در جذب دیگران می‌تواند داشته باشد. بانو کرمانی نمونه‌ی واقعی این مهربانی بودند.

خبرگزاری بین‌المللی تصویری ایران پرس در سایت خود این گونه آورده است: در چهره‌اش آرامش و مهر موج می‌زد. لبخند همیشگی‌اش از خصوصیات شاخص او بود. واژه‌ها بر زبانش با زیبایی، مهربانی و خشوع معنا می‌یافتند. حقیقت طلبی، زیبایی‌جویی، تعالی بخشی را از فطرت‌های انسان می‌دانست و معتقد بود، بر این اساس، همه گذشت و مهربانی و

محبت را دوست دارند و باید که این وجه از خود را بر سایر صفات غلبه دهند. حجابش را مایه افتخار و حضور مقتدرانه در جامعه می‌دانست (ایران پرس، ۲۶ شهریور ۱۳۹۹، خبرگزاری بین‌المللی تصویری ایران پرس).

شاد کردن دیگران کار و هنر بزرگی است. ظاهراً امری ساده ولی در عمل نیاز به کار و تمرین دارد. هزینه‌ی زیادی هم ندارد اما سود زیادی دارد که هیچ عاقلی آن را از دست نمی‌دهد. مؤمن واقعی غمش در درون سینه است و ظاهر او دائماً بشاش؛ حتی اگر اندوه و غمی هم در دل داشته باشند هرگز آن را آشکار نمی‌کنند.

در دین اسلام، صدقات انواع مختلفی دارد که شامل صدقات مالی، امر به معروف و نهی از منکر، ارشاد و هدایتگری، برداشتن مانع از سر راه مردم، کمک به دیگران و مانند آن‌ها می‌شود؛ اما در این میان از نظر اسلام، روی خوش و گشاده، مهم‌ترین و زیباترین و اساسی‌ترین صدقه‌ای است که کسی به دیگری می‌بخشد. از همین رو پیامبر ﷺ می‌فرماید: «تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ صَدَقَةٌ»؛ لبخند زدن تو به روی برادرت صدقه است (کنز العمال، هندی، ۱۶۳۰۵).

برای این که امر به معروف و نهی از منکر در دیگران اثرگذار باشد یکی از رموز آن، برخورد درست و روی خوش داشتن است. نمونه بارز این امر، دکتر کرمانی بود. ایشان در امر به معروف و نهی از منکر تمام‌قد وارد می‌شد؛ با لبخند و مهربان امر به معروف و نهی از منکر یکی از جهادهای بسیار سخت است که بعضاً به دلیل سرزنش‌هایی که به همراه دارد، ممکن است ترک شود. اما دکتر کرمانی در این موضوع تمام‌قد وارد می‌شد؛ بدون ترس، واهمه، تقیه و... عمل می‌کرد. او می‌گفت «این کار باید انجام شود»، البته همیشه لبخند به لب داشت و خبری از اخم نبود.

آیت‌الله جوادی آملی می‌فرمایند: «کسی که امر به معروف و نهی از منکر نکرد و سخن حق را نگفت شیطانی لال و دهان‌بسته است. ایشان نه تنها امر به معروف را ترک نمی‌کرد بلکه معتقدم بسیاری از مشکلاتی که برایش پیش می‌آمد به دلیل عدم مدح بعضی افراد بود؛ پیامبر اسلام ﷺ می‌فرمایند: «وقتی شخص فاجر مورد مدح و ستایش قرار می‌گیرد، عرش خداوند به لرزه درمی‌آید و خداوند غضب می‌کند» (تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، ج ۲، ص ۴۶). ایشان فرصت‌هایی داشتند که از بعضی افراد تعریف و تمجیدی کنند تا سلامت نسبی شامل حالشان شود اما هیچ‌گاه این کار را نکردند. ایشان به جمله‌ای از شهید سلیمانی باور داشتند و آن هم این بود که ما باید به این باور برسیم که نباید دیده شویم. آن کس که باید ببیند می‌بیند (خبرگزاری تسنیم، شهریور ۱۳۹۹).

گشاده رویی و خوش خلقی یکی از عوامل تثبیت دوستی‌ها و رفع کینه و کدورت‌هاست که باعث می‌شود نه تنها در زمان حیات، بلکه در زمان پس از مرگ نیز به عنوان باقیات الصالحات برای انسان باقی بماند. دکتر طوبی کرمانی الگوی کامل خلق نیکو در میان مردم بودند.

احد فرامرز قراملکی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و از همکاران خانم کرمانی در این زمینه می‌فرمودند: «دکتر کرمانی به جد دعوت‌کننده به اسلام بود نه به گفتار بلکه به کردار و عمل؛ تلاش بی‌امان درسی بود که همواره از ایشان آموختیم؛ خیر بی‌منت و مهربانی وجود ایشان را فراگرفته بود و در عین حال به هیچ وجه اهل بدگویی و غیبت نبود و این اخلاق و کردار پسندیده‌ی ایشان برای دیگران درسی بزرگ به حساب می‌آمد.

رفتارش با اساتید و دانشجویان به طوری مهربانانه و با عطف بود که آن‌ها احساس خوشایندی داشتند و در ذهن همگان جاودان می‌ماند. ایشان اهل اهتمام و جدیت بود، تلاش توصیف‌ناپذیری داشت و همچنین در حوزه‌ی اندیشه بسیار پربار بود و به عنوان استاد برجسته‌ی دانشگاه تهران خوش درخشید (خبرگزاری تقریب، شهریور ۱۳۹۹).
روحشان شاد و ان شاء الله با اهل بیت محشور شوند.

فهرست منابع

* قرآن کریم

۱. ابن شعبه حرانی، تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، ج ۲، قم، ۱۳۶۲.
۲. ایران پرس، ۲۶ شهریور ۱۳۹۹، خبرگزاری بین‌المللی تصویری ایران پرس.
۳. خاطرات دکتر محمدجواد ابوالقاسمی.
۴. خبرگزاری تسنیم، شهریور ۱۳۹۹.
۵. خبرگزاری تقریب، شهریور ۱۳۹۹.
۶. کلینی، کافی (ط-الاسلامیه)، ج ۲، محمد بن یعقوب، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷.
۷. متقی هندی، علی بن حسام الدین، کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، محقق، بکری حیانی، صفوة السقا، ج ۱، بیروت، چاپ پنجم، ۱۴۰۱ ق.
۸. مصاحبه با دکتر فقهی‌زاده.